

спільно вирішувати не лише міжнародні проблеми, але і ті завдання, які ще вчора були суто внутрішніми. Дедалі більший обсяг суспільних відносин виходить за межі державних кордонів, а їх регулювання можливе лише шляхом взаємодії держав. При цьому саме суверенні держави несуть відповідальність як за стан справ усередині держави, так і за порядок на міжнародному рівні. Жодне інше утворення не здатне замінити державу у цій якості. Навіть протиставлення індивіда державі у тих випадках, коли він звертається за захистом своїх прав від свавілля держави у міжнародні судові органи (наприклад, Європейський суд з прав людини), а останні наділені повноваженнями притягати суверенні держави до відповідальності, не може служити підтвердженням втрати державами свого суверенітету. Тому цілком можна погодитися із С. В. Черніченко, який, говорячи про значення суверенітету держави, вказує: «Сумніватися в необхідності збереження цього терміна майже те саме, що ставити під сумнів доцільність збереження терміна «держава»» (Черніченко С. В. Теория международного права: в 2 т. Т. 2: Старые и новые теоретические проблемы — М.: Изд-во «НИМП», 1999. — С. 87). Держава існує як реальна сила, здатна здійснювати верховну владу на своїй території і виступати як суверенна незалежна організація у міжнародних відносинах.

МАТІЄНКО А. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри соціальних теорій

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ ВІДНОСИН ЗАРУБІЖНИМИ КРАЇНАМИ

Проблеми регулювання міжнаціональних відносин, вироблення оптимальних моделей міжетнічної взаємодії, запобігання конфліктним ситуаціям на сьогодні є актуальними для України і для багатьох поліетнічних країн світу, досвід яких можна оцінити у певних аспектах як позитивний і в подальшому використовувати у вітчизняному законодавстві. Саме тому вважаємо доцільним і актуальним дослідження особливостей адміністративно- правового регулювання у сфері міжнаціональних відносин.

Сучасні держави прагнуть здійснювати адміністративно-правове регулювання виходячи з ідеї правової держави, загальнолюдських цінностей, гуманізму, пріоритету норм міжнародного права. Не є винятком і сфера регулювання міжнаціональних відносин. На сьогодні світове

співтовариство прийшло до необхідності забезпечення прав національних меншин. На нашу думку, в процесі формування політики будь-якої держави у сфері міжнаціональних відносин «важливо враховувати не лише демонстративне бажання етнічних сегментів суспільства до відродження, а й реальні можливості кожного з них до самовідтворення. Це багато важить для етнічної меншини, яка є структурним елементом поліетнічних держав» (Євтух В. До проблеми визначення поняття «етнічна меншина» / В. Євтух // Етнічні меншини Східної та Центральної Європи. — К. : [б. в.], 1994. — С. 14–30., с. 25).

Міжнаціональні відносини охоплюють регулювання різних специфічних відносин. Це передусім стосується встановлення основ статусу національно-територіальних одиниць (автономій). Так, Конституція Іспанії (ст. 2) визнає та гарантує право на автономію для національностей і регіонів.

А. Селезньов передбачає адміністративно-правове регулювання міжнаціональних відносин соціально-економічними методами. Він зазначає, що у будь-якій країні ті або інші проблеми міжнаціональних відносин актуалізуються у разі зміни соціально-економічної ситуації. Як правило, ірраціональність у відносинах між центром і регіонами, породжувана державою, зокрема її національно-державними формуваннями, зумовлює можливість «наривів» у федеральних міжнаціональних відносинах. Цьому є достатньо прикладів в Албанії та Болгарії, Югославії та Чехословаччині, Росії та Угорщині. Навпаки, запобігання аномаліям у міжнаціональних відносинах або їх ліквідація забезпечуються передусім соціально-економічними методами (Канада, США, Китай). Це стосується, зокрема, розв'язання проблеми побудови бюджетів і вирівнювання соціально-економічного розвитку в різних регіонах окремих країн (Селезнев А. Центр и регионы (из зарубежного опыта) / А. Селезнев // Духовное наследие. — 1995. № 12, с.4).

Я. В. Лазур зазначає, що «Концепція національно-культурної автономії знайшла своє практичне відображення у законодавстві деяких країн Європи, зокрема: Російської Федерації, Угорської Республіки, Естонії. Окремі моделі спеціального правового статусу національних меншин, що охоплюють ознаки національно-культурної автономії, закріплено в законодавстві: Фінляндії, Норвегії, Федеративної Республіки Німеччини, Словенії, Сербії та Чорногорії» (Лазур Я. В. Правове регулювання національно-культурної автономії: світовий та вітчизняний досвід : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Лазур Ярослав Володимирович. — К., 2006. — 214 с., с. 78). На сьогодні Російська Федерація активно продовжує законодавче закріплення основ національно-культурної автономії. Федеральний закон «Про національно-культурну автономію» було ухвалено 17 червня 1996 р. Він визначив законодавчі основи національно-культурної автономії в Російській Федерації, створив правові умови взаємодії держави та

суспільства для захисту національних інтересів громадян Російської Федерації в процесі вибору ними шляхів і форм свого національно-культурного розвитку. Низовим органом національно-культурної автономії є загальні збори, більші автономії (регіональні, федеральні) скликають конференції або з'їзди представників. Вони утворюють керівні та контрольні органи (ради, комітети та ін.). Національно-культурним автономіям надано широкі права щодо збереження самобутності, мови, розвитку освіти і культури народів Росії. З боку органів державної влади і органів місцевого самоврядування вони мають право одержувати підтримку, необхідну для збереження національної самобутності, розвитку національної (рідної) мови та національної культури; звертатися в органи законодавчої (представницької) і виконавчої влади, органи місцевого самоврядування з метою представлення своїх національно-культурних інтересів; створювати засоби масової інформації, отримувати і поширювати інформацію національною (рідною) мовою; мати вільний доступ до національних культурних цінностей, зберігати і збагачувати історичну та культурну спадщину; дотримуватися національних традицій і звичаїв, відроджувати і розвивати художні та народні промисли й ремесла; створювати освітні й наукові заклади, установи культури і забезпечувати їх функціонування; брати участь через своїх повноважних представників у діяльності міжнародних неурядових організацій; установлювати й підтримувати без будь-якої дискримінації гуманітарні контакти з громадянами, громадськими організаціями іноземних держав (О национально-культурной автономии: Закон Российской Федерации // СЗ РФ. — 1996. — № 25. — Ст. 2965). Таким чином, йдеться про потужний інструмент здійснення національної політики.

Отже, послідовна демократизація держави, неухильне забезпечення законності та захист національних прав на рівні не лише народу, а й особи — ось той висновок, який можна зробити для України з досвіду зарубіжних держав. Стабільність міжнаціональних відносин, відсутність гострих конфліктів і протистоянь — шлях до вираженості та ефективності державної політики у міжнаціональній сфері